

РЕЗЮМЕ

на Анализ на съдебната практика във връзка с производствата по Закона за наследството (ЗН) според извършеното изследване в рамките на дейност 3 по проект № BG05SFOP001-3.003-0001 „Качествено професионално обучение за повишаване ефективността на правосъдието“

Изготвено от Светлана Калинова – съдия, Върховен касационен съд

Настоящата публикация или части от нея не могат да бъдат използвани, записвани, съхранявани, променяни, адаптирани, разпространявани публично, копирани или възпроизвеждани без предварително изрично разрешение на Националния институт на правосъдието

Национален институт на правосъдието, 2018 г.

© Всички права запазени

В рамките на дейност 3 от проект № BG05SFOP001-3.002-0001 „Качествено професионално обучение за повишаване ефективността на правосъдието“ беше извършено изследване на практиката на съдилищата по производствата по ЗН. Целта на изследването е да се установи дали производствата по ЗН за провеждат по сходен начин или съществува противоречива съдебна практика, както и да се извърши анализ на тенденциите в правоприлагането по тези производства.

1. Производство по приемане на наследство

Изследването показва, че случаите на **приемане на наследство по реда на чл. 49, ал. 1 ЗН, т.е. с изявление за изрично приемане**, се срещат сравнително рядко. По такова изявление се е произнесъл състав на Несебърския районен съд (ч. гр. д. № 905 / 2013 г.), като в съответствие с изискванията на ЗН е постановено вписване на приемането на наследството в специалната книга на съда след извършена проверка за наличието на предпоставките за това и при съобразяване на обстоятелството, че не е посочено молителят да желае приемането на наследството да бъде сторено по опис.

По постъпило заявление по ч. гр. д. № 384 / 2013 г. на Несебърския районен съд първоначално изявлението е квалифицирано неправилно като искане за вписване приемане на наследство по опис и след като молителят не е посочил какво имущество е притежавал наследодателят към момента на смъртта, производството е прекратено. С определение по ч. гр. д. № 1365 / 2013 г. на Бургаския окръжен съд, след като е установено, че е направено искане за приемане на наследството „чисто и просто“ (направо), а не по опис, постановеният от районния съд съдебен акт е отменен и делото е върнато за вписване на приемането на наследство по реда на чл. 49, ал. 1 ЗН.

Други случаи на изрично приемане на наследство - определение № 576 / 17.02.2015 г. по ч. гр. д. № 288 / 15 г. и определение № 577 / 17.02.2015 г. по ч. гр. д. № 282 / 15 г., двете на РС-Силистра.

С определение № 872 / 10.11.2014 г. по ч. гр. д. № 936 / 2014 г. на Несебърския районен съд пък е постановено вписване приемане по опис от руски гражданин в изпълнение на съдебна поръчка. По ч. гр. д. 3023 / 2015 г. на РС-Варна сезирането е станало от руски гражданин опосредено чрез Министерство на правосъдието, което е препратило до компетентния съд молбата за приемане на наследството на починал в Р. България чужд гражданин ведно с приложенията.

Многобройни са, обаче, случаите на **приемане на наследство по опис**.

По постъпилите заявления за приемане на наследство по опис се образуват частни граждански дела. Заявленията се разглеждат по реда на охранителното производство (част шеста на ГПК), като съдилищата непротиторечно приемат, че в заявлението / молбата следва да се посочи притежаваното от наследодателя

имущество, както и че съдът е длъжен да даде на заявителя указания да посочи известните му имуществва, които наследодателят е притежавал към момента на своята смърт и да внесе дължимата държавна такса за производството (разпореждане от 06.06.2016 г. по ч. гр. д. № 518 / 2016 г. на Несебърския районен съд; разпореждане от 02.10.2015 г. по ч. гр. д. № 3578 / 2015 г. по описа на РС-Враца).

Някои съдилища приемат, че молителят трябва не само да посочи притежаваните от наследодателя имуществва, но и да представи доказателства за правото на собственост на наследодателя и скици на имотите (определение № 2099 / 17.09.2013 г. по ч. гр. д. № 3602 / 2013 г. по описа на РС-Враца), като при неизпълнение на тези указания производството следва да бъде прекратено (определение № 709 / 29.06.2016 г. по ч. гр. д. № 562 / 2016 г. по описа на РС-Козлодуй; определение по ч. гр. д. № 320 / 2014 г. на РС-Дряново). Определението на РС-Дряново е било обжалвано пред ОС-Велико Търново, който е отменил обжалвания съдебен акт по причина, че с подаването на въззивната жалба констатираните от първоинстанционния съд нередовности са били отстранени, т.е. доказателствата са били представени. Становището на първоинстанционния съд за необходимостта от представяне на такива доказателства следователно е било споделено от въззивния съд.

По отношение на начина на провеждане на производството в съдебната практика се установяват съществени различия.

Съдилищата от района на Окръжен съд-Сливен обикновено се произнасят по заявлението / молбата с определение в открито съдебно заседание (например определение от 02.12.2016 г. по гр. д. № 4808 / 2016 г., с което Районен съд – Сливен е определил да се впише в особената книга на съда приемане по опис на наследство, оставено от наследодателя, а именно предприятието на едноличния търговец, съгласно описа и приложеното към него извлечение от търговския регистър на едноличния търговец (ЕТ) баланс на ЕТ към 12.08.2016 г., отчет за приходите и разходите на ЕТ, амортизационен план на ЕТ за 2016 г. и синтетична оборотна ведомост – месечна към 12.08.2016 г.). В този случай съдът е съставил описа като е включил в него посочените от молителя имуществва. По същия начин се провежда производството и от Районен съд-Мездра – определение от 31.10.2013 г. по ч. гр. д. № 1055 / 2013 г.; определение от 21.04.2011 г. по ч. гр. д. № 447 / 2011 г.; определение от 21.04.2011 г. по ч. гр. д. № 480 / 2011 г.; определение от 18.04.2011 г. по ч. гр. д. № 381 / 2011 г., както и в Районен съд-Видин - решение от 11.07.2016 г. по ч. гр. д. № 534 / 2016 г.

Други съдилища се произнасят по заявлението/молбата в закрито съдебно заседание с определение /РС-Казанлък; РС-Чирпан; съдилищата във Врачанския съдебен район; РС-Видин – определение №231/24.02.2015г. по ч.гр.д.№1643/2014г./.

Други съдилища пък се произнасят по заявлението / молбата с решение – ч. гр. д. № 76 / 2013 г. на Несебърския РС; ч. гр. д. № 560 / 2014 г. на Несебърския РС;

решение от 18.11.2015 г. по ч. гр. д. № 1589 / 2015 г. на РС-Видин; решение от 11.07.2016 г. по гр. д. № 534 / 2016 г. на РС-Видин.

Ако едновременно с молбата / заявлението за вписване приемане по опис е направено и искане за съставяне на опис на наследството по реда на ГПК, съдът постановява първо да се състави описът, след което да се впише приемането, като се постановява диспозитив и за извършването на описа – ч. гр. д. № 1395 / 2016 г. на РС-Казанлък; ч. гр. д. № 1687 / 2016 г. на РС-Казанлък; ч. гр. д. № 316 / 2014 г. на РС-Чирпан; решение № 29 / 24.03.2011 г. по гр. д. № 834 / 2010 г. на РС-Панагюрище; решение № 194 от 16.03.2017 г. на РС Пазарджик по ч. гр. д. № 784 по описа за 2017 г.; определение по ч. гр. д. № 1490 по описа за 2012 г. на РС Велинград. В диспозитива на определението имуществата се описват подробно.

Според някои състави за приемането на наследството по реда на чл. 61 ЗН е необходимо съставяне на опис по реда на ГПК, дори подобно искане да не се съдържа в молбата / заявлението. Съставянето на описа служебно се възлага на съответния компетентен орган по чл. 553, ал. 2 и 3 ГПК вр. чл. 556, ал. 2 ГПК (орган на общината или кметството, респ. съдебен изпълнител), включително и след като са дадени указания на молителя да посочи всички известни нему имущества, които наследодателят е притежавал към момента на своята смърт, респ. молителят е посочил тези имущества при подаване на заявлението - разпореждане № 2138 на Несебърския районен съд от 14.07.2016 г. по ч. гр. д. № 518 / 2016 г.; определение на РС-Стара Загора по ч. гр. д. № 2959 / 2016 г.; разпореждане от 20.10.2015 г. по ч. гр. д. № 3578 / 2015 г. по описа на Районен съд-Враца и определение от 08.01.2016 г. по същото дело; разпореждане от 23.06.2016 г. по ч. гр. д. № 426 / 2016 г. по описа на РС-Бяла Слатина и определение от 28.06.2016 г. по същото дело; определение от 10.01.2013 г. по ч. гр. д. № 12 / 2013 г. по описа на РС-Мездра и определение от 14.01.2013 г. по същото дело. След съставянето на описа от съответния компетентен орган съдът постановява вписване на приемането в специалната книга на съда (ч. гр. д. № 518 / 2016 г. на Несебърския районен съд; ч. гр. д. № 76 / 2013 г. на Несебърския районен съд; ч. гр. д. № 560 / 2014 г. на Несебърския районен съд; ч. гр. д. № 332 / 2015 г. на Несебърския районен съд; определение № 977 / 09.12.2013 г. по ч. гр. д. № 1003 / 2013 г. по описа на РС-Радомир; определение от 02.08.2012 г. и от 25.09.2012 г. по ч. гр. д. № 3138 / 2012 г. на РС Велико Търново; определение № 1801 / 18.10.2016 г. по гр. д. № 2729 / 2016 г.; определение от 12.02.2013 г. по ч. гр. д. № 222 / 2013 г. на РС Велико Търново; определение от 30.12.2016 г по ч. гр. д. № 3591 / 2016 г. на РС Велико Търново; решение от 24.07.2015 г. по гр. д. № 321 / 2015 г. на РС Свищов; определение от 15.01.2013 г. по ч. гр. д. № 957 / 2012 г. на РС Свищов; решение от 25.01.2013 г. по ч. гр. д. № 12 / 2013 г. на РС Никопол; определение № 2419 / 16.08.2010 г. по гр. д. № 1818 / 2010 г. на РС Горна Оряховица; определение от 21.01.2016 г. и 22.02.2016 г., както и решение от 29.03.2016 г., всички по ч. гр. д. № 2533 / 2015 г. на РС Ловеч; решение № 143 / 31.07.2014 г. на РС-Кубрат по ч. гр. д. № 208 / 14 г.). Ако съставянето на описа е

възложено на съдебен изпълнител и дължимата държавна такса не бъде внесена, съдебният изпълнител връща преписката на съда, след което съдът прекратява производството поради неизпълнение от страна на молителя на указания, дадени по реда на чл. 426, ал. 3, вр. чл. 129 ГПК (разпореждане № 2703 на Несебърския районен съд от 10.09.2016 г. по ч. гр. д. № 518 / 2016 г.; разпореждане № 3160 / 21.10.2016 г. по ч. гр. д. № 694 / 2015 г. на Несебърския районен съд).

Други съдилища постановяват вписване на приемането на наследство по опис, след което възлагат на съответния компетентен орган съставянето на опис на наследството - с определение № 285 / 27.07.2012 г. по ч. гр. д. № 301 / 2012 г. Районен съд-Сливен е постановил вписване на основание на чл. 61, ал. 2 ЗН в особената книга на районния съд искането за приемане на наследство по опис и е възложил на ДСИ при РС – Сливен да извърши опис, след което да уведоми съда за това; с определение № 273 / 15.08.2016 г. по гр. д. № 634 / 2016 г. на РС-Нова Загора е постановено вписване на приемането по опис и е възложено на съдебния изпълнител при НЗРС да извърши описа в месечен срок от депозиране на молбата до съдебния изпълнител, а съставеният протокол за опис да се върне служебно на районния съдия, за прилагане към частното дело; с определение № 302 / 13.03.2011 г. по ч. гр. д. № 321 / 2011 г. на Несебърския районен съд е допуснато приемането на наследство по опис, като имуществата са подробно описани, разпоредено е приемането да се впише в специалната книга на съда и е възложено на Община Несебър съставянето на опис и запечатване на имуществото до извършване на описа, ако в сградата не живеят трети лица. В същия смисъл и определение № 393 / 18.05.2012 г. по ч. гр. д. № 432 / 2012 г. на Несебърския районен съд; определение № 2612 / 01.09.2016 г. по гр. д. № 03077 / 2016 г. по описа на РС-Перник; определение на РС Велинград по ч. гр. д. № 349 по описа за 2013 г.; определение на РС Велинград по ч. гр. д. № 602 по описа за 2010 г.; определение от 16.10.2013 г. по ч. гр. д. № 1770 / 2013 г. на РС Горна Оряховица; определение от 26.09.2016 г. по ч. гр. д. № 1705 / 2016 г. на РС Ловеч; определение от 13.01.2015 г. по ч. гр. д. № 113 / 2015 г. на РС Ловеч; гр.д. № 988 / 2016 г. на РС-Добрич.

Някои съдилища пък приемат, че за приемане на наследството по опис съставянето на опис от органите по чл. 553 ГПК не е необходимо, но в съдебното производство следва да бъдат изслушани експертизи за стойността на наследственото имущество, назначават такива експертизи, разглеждат молбата в открито съдебно заседание, в което след приемане на експертните заключения съставят опис, след което постановяват вписване на приемането в специалната книга на съда – Районен съд-Стара Загора (ч. гр. д. № 2335 / 2016 г.; ч. гр. д. № 2807 / 2016г.); Районен съд-Гълъбово (ч. гр. д. № 372 / 2016 г.); Районен съд-Враца (ч. гр. д. № 3602 / 2013 г.; ч. гр. д. № 950 / 2015 г.; решение № 210 / 01.02.2017 г. на РС-Силистра по ч. гр. д. № 13 / 17 г., решение от 24.04.2015 г. на РС-Силистра по ч. гр. д. № 1812 / 14 г., решение № 210 / 24.04.2015 г. на РС-Силистра по ч. гр. д. № 1812 / 14 г., решение от

04.03.2015 г. на РС - Силистра по ч. гр. д. № 86 / 15 г., решение от 09.09.2016 г. на РС-гр. Кубрат по ч. гр. д. № 407 / 16 г.; гр. д. № 515 / 2015 г. на РС – Балчик).

Според някои съдилища извършването на опис от органите по чл. 553 ГПК или от съда не е необходимо, ако в кориците на делото са ангажирани доказателства за имуществото, притежавано от наследодателя приживе (определение от 11.12.2012 г. по ч. гр. д. № 4817 / 2012 г. на РС Велико Търново; определение от 18.09.2014 г. по ч. гр. д. № 1870 / 2014 г. на РС Габрово; определение № 126 / 12.04.2013 г. по ч. гр. д. № 178 / 13 г. на РС-Кубрат; решение № 148 / 09.09.2016 г. на РС – гр. Кубрат по ч. гр. д. № 407 / 16 г.; гр. д. № 1677 / 2016 г. и определение от 14.06.2016 г. по гр. д. № 1676 / 2016 г. РС – Добрич; определение по гр. д. № 345 / 2016 г. на РС – Каварна).

Някои съдилища приемат, че в описа следва да бъде включено само имуществото, което наследодателят е притежавал към момента на своята смърт, но не и имуществото, с което се е разпоредил приживе чрез дарение или завещание – определение по ч. гр. д. № 1220 / 2016 г. на РС-Велико Търново, потвърдено с определение от 25.08.2016 г. по в. ч. гр. д. № 683 / 2016 г. на ОС Велико Търново.

В определение № 241 / 04.07.2012 г., постановено по в. гр. д. № 521 / 2012 г. по описа на Окръжен съд-София е проведено разграничение между производството по чл. 61 ЗН и производството по чл. 553 и сл. ГПК. Съдът е приел, че е сезиран с молба по чл. 556 и сл. ГПК за издаване на охранителен акт – опис на вещите, останали след смъртта на наследодателя на молителите, което има за цел да запази от разпиляване вещите, останали след смъртта на едно лице. Изложени са съображения, че производството за приемане на наследство по опис по чл. 61-66 ЗН също има охранителен характер и за него важат общите правила на охранителните производства и специалните правила за опис на имущество, останало след смъртта на едно лице по чл. 553-559 ГПК (чл. 63 ЗН), но основната му цел е друга – да се определи наследственото имущество, за да се ограничи до неговия размер отговорността на наследниците за задълженията на наследодателя (арг. от чл. 60, ал. 2 ЗН).

Извод: В практиката на съдилищата противоречиво се разрешава въпросът **при постъпило заявление за приемане на наследство по опис необходимо ли е извършване на опис по реда на чл. 557 ГПК, ако това не е изрично поискано в заявлението и молителят е посочил притежаваните от наследодателя имущества.**

Най-често по опис приемат наследство непълнолетни лица, както и лица, поставени под запрещение (с определение № 281 по гр. д. № 635 / 2016 г. Районен съд – Нова Загора е открил процедура за приемане наследство по опис на поставена под

ограничено запрещение, като е възложено на съдебния изпълнител да извърши описа на наследството и е дал месечен срок за това; с определение № 273 / 15.08.2016 г. по гр. д. № 634 / 2016 г. РС - Нова Загора е открил процедура за приемане на наследство по опис на поставен под пълно запрещение, като е възложено на съдебния изпълнител да извърши описа в месечен срок от депозирането на молбата). Приема се, че когато се извършва приемане по опис от лице, поставено под ограничено запрещение, процедурата се открива по искане на лицето със съгласието на попечителя (определение № 279 / 23.08.2016 г. по гр. д. № 637 / 2016 г. на РС-Нова Загора). Когато по опис приема наследство поставено под пълно запрещение лице, производството се открива по искане на председателя на настоящия съвет (определение № 272 / 15.08.2016 г. по гр. д. № 638 / 2016 г. на РС-Нова Загора).

Някои съдилища дават указания за представяне на доказателства за приемане на наследството по опис при подадено искане за даване на разрешение за разпореждане с имущество на непълнолетно лице по реда на чл. 130, ал. 3 СК. Ако указанията не бъдат изпълнени в срок, производството по делото се прекратява - определение от 30.05.2016 г. по ч. гр. д. № 3239 / 2016 г. по описа на РС Плевен. Съдът е приел, че до приемането на наследството по опис наследникът не може да се разпорежда с активи от наследството, макар бездействието му да не го лишава от наследствените му права. Друга група съдилища, които също споделят изложената по-горе теза, не дават указания за ангажиране на доказателства за приемане на наследството по опис от молителя, а констатира, че такива не са ангажирани към молбата, поради което я отхвърлят – решение от 03.10.2014 г. по гр. д. № 356 / 2014 г. на РС Никопол, потвърдено с решение от 08.12.2014 г. по в. гр. д. № 980 / 2014 г. на ОС Плевен. В акта си въззивният съд е застъпил тезата, че до приемане на оставеното от наследодателя му наследство по опис, недееспособният не може да се разпорежда с активи, включени в него, без това да го лишава от качеството на наследник. В определение от 30.05.2013 г. по ч. гр. д. № 1496 / 2013 г. и определение от 19.12.2012 г. по ч. гр. д. № 4661 / 2012 г. на РС-Велико Търново исканията са оставени без уважение като е прието, че молбата е неоснователна, тъй като молителят не е титуляр на правата, за чието разпореждане е поискано разрешение. В повечето случаи в производството по чл. 130, ал. 3 СК съдилищата не изследват дали непълнолетният е приел наследството по опис – определение от 10.07.2015 г. по ч. гр. д. № 3822 / 2015 г. на РС Русе; решение от 02.03.2010 г. по гр. д. № 233 / 2010 г. на РС Плевен; определение от 26.06.2012 г. по ч. гр. д. № 934 / 2012 г. на РС Ловеч; определение № 667 / 06.11.2009 г. по ч. гр. д. № 803 / 2009 г. на РС Бяла; определение от 03.09.2010 г. по ч. гр. д. № 1265 / 2010 г. по описа на РС Бяла; определение от 14.10.2014 г. по ч. гр. д. № 3060 / 2014 г. на РС Велико Търново; определение от 02.10.2012 г. по ч. гр. д. № 3925 / 2012 г. на РС Велико Търново; определение от 05.06.2012 г. по ч. гр. д. № 2391 / 2012 г. на РС Велико Търново; определение от 25.10.2016 г. по ч. гр. д. № 702 / 2016 г. на РС

Свищов. Така установеното различие в практиката на съдилищата се основава на възприетото от някои от тях становище, че непълнолетните могат да приемат наследство и с конклюдентни действия.

Когато заявителят твърди, че не му е известно наследодателят да е притежавал имущества, съдът постановява вписване на приемане по опис без да извършва каквито и да било други съдопроизводствени действия (ч. гр. д. № 1785 / 2016 г. - РС-Казанлък; ч. гр. д. № 1643 / 2014 г. на РС-Видин; ч. гр. д. № 53 / 2014 г. на РС-Ихтиман; ч. гр. д. № 383 / 2014 г. на РС-Ихтиман). По ч. гр. д. 15712 / 2014 г. на РС-Варна е вписано приемане на наследство по опис „на стойност 0 лева“. С решение № 490 / 08.06.2012 г., постановено по гр. д. № 1557 / 2012 г. РС – Шумен е приел, че няма пречки да постанови приемане по опис от непълнолетен на наследство, в чийто актив няма никакво имущество.

Самостоятелни производства по глава 52 ГПК („Производство по открито наследство“) се срещат сравнително рядко - ч. гр. д. № 611 / 2014 г. по описа на РС Бяла.

2. Производство по чл. 51 ГПК

Производството започва по молба на заинтересованите, в която се излагат обстоятелствата, обуславящи правния им интерес от това призованите към наследяване да заявят дали приемат или се отказват от наследство. Ако в молбата такива обстоятелства не са посочени, съдът дава указания за обосноваване на правния интерес от искането. Приема се, че е достатъчно установяване на качеството „кредитор“ чрез представяне на договор с наследодателя, като представяне на изпълнителен лист не е необходимо, а не е и възможно, ако приживе на наследодателя изпълнителен лист не е бил издаден – определение от 02.06.2015 г. по в. ч. гр. д. № 277 / 2015 г. по описа на Окръжен съд-Сливен.

В практиката си съдилищата приемат, че компетентен да се произнесе по искането е съдът по местоткриване на наследството. Ако искането е заявено пред местно некомпетентен съд, производството се прекратява и изпраща за разглеждане на компетентния съд - определение от 15.10.2015 г. по ч. гр. д. № 567 / 2015 г. на РС Тетевен, определение от 12.06.2013 г. по ч. гр. д. № 273 / 2013 г. на РС Левски, определение № 141 / 17.03.2014 г. по ч. гр. д. № 2131 / 2013 г. на РС Горна Оряховица; определение от 15.12.2016 г. по ч. гр. д. № 2159 / 2016 г. на РС Горна Оряховица; определение по гр. д. 18223 / 2013 г. на РС-Варна.

Противоречива е обаче практиката на съдилищата относно възможността да бъде обжалвано определението, с което на основание чл. 51, ал. 1 във вр. с чл. 49, ал. 1 ЗН в особената книга на съда е вписано, че наследникът е изгубил правото да приеме наследството.

С определение от 30.08.2016 г. по ч. гр. д. № 351 / 2016 г. Окръжен съд – Сливен се е произнесъл по частна жалба подадена против определение № 218 / 27.06.2016 г. по ч. гр. д. № 111 / 2016 г. по описа на Новозагорския районен съд в частта, с която е вписано на основание на чл. 51, ал. 1 във вр. с чл. 49, ал. 1 ЗН в особената книга на съда, че наследник е изгубил правото да приеме наследството. Прието е, че жалбата е допустима, но неоснователна, тъй като определеният от съда срок е бил достатъчен, като призованото към наследяване лице е било и уведомено за последиците от неподаването на отговор. Въззивният съд следователно е извършил преценка дали определеният срок е бил достатъчен, като е приел, че определянето на срока подлежи на инстанционен контрол, въпреки че искането по чл. 51, ал. 1 ЗН е разгледано и уважено.

В определение № 86 / 10.03.2017 г., постановено по ч. гр. д. № 80 / 2017 г. по описа на ОС-Велико Търново са изложени съображения, че съгласно разпоредбата на чл. 538 ГПК на жалба подлежи само отказът на съда да издаде искания в рамките на охранителното производство акт, докато определението на съда, с което е постановено вписване, че призованият към наследяване е изгубил правото да приеме наследството, не предоставя наличието на отказ. Доколкото обаче в подадената от призования към наследяване жалба се твърди, че наследството е било прието преди предявяване на искането по чл. 51 ЗН, ОС-Велико Търново е приел, че са налице оплаквания, обосноваващи недопустимост на постановения от първата инстанция акт и с оглед съответната приложимост на правилата за исковото производство (чл. 540 ГПК) жалбата следва да се приеме за допустима и да се разгледа. Обжалваното определение е обезсилено, като е прието, че не са били налице предпоставки за разглеждане на искането – още преди подаването му наследството е било прието с конклюдентни действия. Посочено е, че определението е окончателно и не подлежи на обжалване.

В определение № 449 / 03.10.2016 г. по в. ч. гр. д. № 735 / 2016 г. на Окръжен съд - Велико Търново е застъпено становище, че жалбата, подадена срещу акта, с който е разпоредено вписване в книгата по чл. 49 ЗН на изгубено право да се приеме наследството, е допустима, но неоснователна, доколкото се основава на твърдения за извършени от призования към наследяване действия преди образуване на производството по чл. 51 ЗН, а не на пороци в процедурата.

Съдилищата определят също така и различен по продължителност срок – едноседмичен или 7-дневен (определение от 25.08.2015 г. по ч. гр. д. № 137 / 2015 г. на РС-Брезник; определение № 79 / 31.03.2015 г. по ч. гр. д. № 71 / 2015 г. на РС-Брезник; определение № 2317 / 11.08.2016 г. по гр. д. № 04436 / 2015 г. на РС-Перник); 14-дневен или 2-седмичен (определение № 69 / 27.04.2015 г. по гр. д. № 19 / 2015 г. на РС-Трън; определение № 712 / 21.03.2016 г. по гр. д. № 06345 / 2015 г. на РС-Перник; определение 31.01.2012 г. по гр. д. № 5040 / 2011 г. на РС Велико Търново; определение от 19.02.2014 г. по ч. гр. д. № 563 / 2014 г. на РС Велико Търново;

определение от 05.10.2016 г. по ч. гр. д. № 1890 / 2016 г.; определение от 20.12.2016 г. по ч. гр. д. № 3455 / 2016 г. на РС Велико Търново; определение от 05.12.2016 г. по ч. гр. д. № 3018 / 2016 г. на РС Велико Търново), едномесечен (определение № 615 от 10.02.2016 г. по гр. д. № 06349 / 2015 г. на РС-Перник; определение от 09.03.2016 г. по ч. гр. д. № 6343 / 2015 г. на РС-Перник; определение от 27.06.2016 г. по гр. д. № 170 / 2016 г. на РС Никопол; определение от 27.06.2016 г. по гр. д. № 171 / 2016 г. на РС Никопол), тримесечен (определение от 17.02.2017 г. по гр. д. № 1540 / 2015 г. на РС Плевен).

Някои съдилища приемат, че срокът започва да тече от датата на връчване на определението (определение 31.01.2012 г. по гр. д. № 5040 / 2011 г. на РС Велико Търново; определение от 19.02.2014 г. по ч. гр. д. № 563 / 2014 г. на РС Велико Търново; определение от 05.10.2016 г. по ч. гр. д. № 1890 / 2016 г.; определение от 20.12.2016 г. по ч. гр. д. № 3455 / 2016 г. на РС Велико Търново; определение от 05.12.2016 г. по ч. гр. д. № 3018/2016 г. на РС Велико Търново). Втора група съдилища определят срок за приемане или отказ от наследството до откритото съдебно заседание (решение № 62 / 27.05.2014 г. по ч. гр. д. № 238 / 2014 г. на РС Бяла; решение № 62 / 13.05.2015 г. на РС Свищов; решение от 23.10.2013 г. по ч. гр. д. № 561 / 2013 г. на РС Свищов, определение от 16.03.2016 г. по ч. гр. д. № 265 / 2016 г. на РС Ловеч; решение от 14.01.2015 г. по ч. гр. д. № 4636 / 2014 г. на РС Плевен). Трета група съдилища пък призовават призованите към наследяване лица за откритото съдебно заседание, в което им определят срок, в който да направят изявление за приемане или отказ от наследство и ги предупреждават за последиците от бездействието им (решение от 28.02.2017 г. по ч. гр. д. № 317 / 2016 г. на РС Тетевен; определение от 09.06.2016 г. по ч. гр. д. № 39 / 2016 г. на РС Луковит; решение от 22.11.2013 г. по ч. гр. д. № 210 / 2013 г. на РС Луковит; определение от 18.05.2015 г. по ч. гр. д. № 797 / 2015 г. на РС Ловеч; определение по гр. д. 18187 / 2012 г. на РС-Варна).

Тези различия в съдебната практика досежно начина на определяне на срока по чл. 51, ал. 1 ЗН дават основание да се приеме, че пред ОСГК на ВКС следва да бъде поставен за тълкуване въпросът за **реда и начина за определяне на срок по чл. 51, ал. 1 ЗН, както и подлежи ли на обжалване определение, с което съдът по реда на чл. 51, ал. 1 ЗН е разпоредил да се впише, че призован към наследяване е изгубил право да приеме наследството, с оплаквания, че определеният от съда срок е недостатъчен или с твърдения, че наследството е било прието преди подаване на заявлението.**

Най-често производство по чл. 51, ал. 1 ЗН се образува по искане на кредитни институции преди да предприемат действия за снабдяване със заповед за незабавно изпълнение и изпълнителен лист за задълженията на наследодателя с оглед необходимостта в заявлението за издаване на заповед за незабавно изпълнение да бъдат посочени имената на призованите към наследяване лица, които са приели наследството. В практиката си съдилищата приемат, че в заповедните производства при такива хипотези е необходимо към заявлението да бъдат приложени и съответните съдебни актове, в които е отразено, че призованите към наследяване са приели наследството, за да може съдът да прецени дали те са легитимирани длъжници, тъй като в противен случай би се стигнало до случаи на започване на заповедни производства, които преминават в такива по чл. 422 ГПК, в които не се решава въпросът за приемането или отказа от наследство - решение № 60 / 18.03.2015 г. по гр. д. № 77 / 2015 г. на Окръжен съд – Сливен.

Разглеждането на молбата по правило е в открито съдебно заседание, за което се призовават и наследниците, на които се дават указания, че следва да заявят дали приемат наследството или се отказват от него, както и че ако не отговорят в дадения им срок, ще загубят правото да приемат наследството.

Някои съдилища дават указания на призованите към наследяване да заявят писмено, в едномесечен срок, дали приемат или се отказват от наследството. След изтичане на срока, в закрито с. з., постановяват съдебния акт - определение № 484 / 21.10.2015 г. по ч. гр. д. № 299 / 2015 г. на РС-Велики Преслав.

Когато призованият към наследяване не е бил намерен на посочения адрес, нито на постоянния или настоящия му адрес, съдилищата преобладаващо приемат, че искането не може да бъде разгледано по същество, тъй като в производството по чл. 51 ЗН се изключва приложението на предвидените в ГПК фикции по чл. 40 и чл. 41 ГПК, както и призоваване чрез залепване на уведомление или чрез „Държавен вестник“, които предполагат назначаване на особен представител. Приема се, че изявлението на дадено лице дали приема наследството от своя наследодател, или не го приема, е строго лично и няма как да бъде заместено от особен представител по делото – протоколно определение № 846 / 16.12.2015 г. по ч. гр. д. № 462 / 2015 г. на Несебърския районен съд; определение на Районен съд-Гълъбово по ч. гр. д. № 148 / 2016 г.; решение № 321 / 06.10.2016 г. по гр. д. № 436 / 2016 г. на Районен съд-Монтана; определение № 1393 / 01.07.2016 г. по ч. гр. д. № 5553 / 2015 г. на РС-Враца; определение от 04.10.2016 г. по ч. гр. д. № 1072 / 2016 г. на РС Габрово; определение от 30.12.2013 г. по ч. гр. д. № 2807 / 2013 г. на РС Велико Търново; определение от 03.11.2016 г. на РС Велико Търново; определение от 26.04.2016 г. по ч. гр. д. № 692 / 2016 г. на РС Велико Търново; определение № 105 / 27.03.2015 г. по в. ч. гр. д. № 210 / 2015 г. на Окръжен съд Велико Търново; определение от 18.12.2013 г. по ч. гр. д. № 2070 / 2013 г. на РС Горна Оряховица; определение № 550 / 18.11.2015 г. по ч. гр. д. № 662 / 2015 г. на РС Червен бряг; определение от 19.03.2014 г. по гр. д. № 597 / 2013 г. на

РС Тетевен; определение от 20.11.2013 г. по гр. д. № 406 / 2013 г. на РС Тетевен; определение от 24.03.2015 г. по гр. д. № 2785 / 2014 г. на РС Плевен; определение от 03.10.2016 г. по гр. д. № 169 / 2016 г. на РС Никопол; решение от 22.11.2013 г. по гр. д. № 210 / 2013 г. на РС Луковит; определение № 204 / 02.12.2016 г. по ч. гр. д. № 179 / 2016 г. на РС Трявна; определение от 15.12.2015 г. по ч. гр. д. № 2043 / 2015 г. на РС Ловеч; определение от 20.12.2016 г. по ч. гр. д. № 1756 / 2016 г. на РС Ловеч; ч. гр. д. 18176 / 2012 г. на РС-Варна; ч. гр. д. 18500 / 2012 на РС-Варна, ч. гр. д. 13358 / 2013 г. на РС-Варна, ч. гр. д. 806 / 2016 г. на РС-Провадия.

Някои съдилища обаче приемат, че ако наследникът не може да бъде намерен на постоянния или настоящ адрес, следва да бъде залепено уведомление, и ако не се яви в определения срок, за да заяви дали приема наследството, обявяват, че е загубил правото да го приеме. – Така в производството по ч. гр. д. № 581 / 2016 г. РС-Радомир е приел, че един от наследниците е редовно призован по реда на чл. 47 ГПК и с определение от 18.10.2016 г. е обявил, че този наследник е изгубил правото да приеме наследството. С определение от 09.03.2016 г. по ч. гр. д. № 6343 / 2015 г., определение № 5347 / 13.10.2015 г. по гр. д. № 1751 / 2015 г. и определение № 10 / 06.01.2016 г. по гр. д. № 5160 / 2016 г. Районен съд-Перник е приел, че наследниците са редовно уведомени по реда на чл. 47 ГПК и след като е констатирал, че в определения едномесечен срок не е постъпило изявление от тях, е постановил в особената книга на съда да се впише отказ от наследство. Прието е, че неявяването на наследника в двуседмичния срок да получи книгата си и липсата на становище представлява мълчалив отказ от наследство. В същия смисъл и решение № 33 / 19.02.2016 г. по гр. д. № 7 / 2016 г. на РС Кнежа; определение от 24.04.2014 г. по гр. д. № 3694 / 2013 г. на РС Плевен. Тази практика противоречи на разрешението на въпроса, дадено в постановеното по реда на чл. 274, ал. 3 ГПК определение № 315 / 23.06.2015 г. по ч. гр. д. № 3092 / 2015 г. на Първо ГО на ВКС, в което е прието, че в хипотеза, при която определянето на срок по чл. 51 ЗН се развива в самостоятелно производство пред районния съд, е изключено приложението на предвидените в ГПК фикции по чл. 40 и чл. 41 ГПК, както и призоваване чрез залепване на уведомление или чрез „Държавен вестник“, които предполагат назначаване на особен представител, тъй като особенният представител не би могъл да изрази воля в смисъл дали призованият към наследяване приема или се отказва от наследството, което зависи изцяло от личната преценка на призования наследник и се отразява в неговата имуществена сфера.

Ако наследникът не е бил намерен на постоянния или настоящ адрес, някои съдилища прекратяват производството по делото (определение от 04.10.2016 г. по ч. гр. д. № 1072 / 2016 г. на РС Габрово; определение от 30.12.2013 г. по ч. гр. д. № 2807 / 2013 г. на РС Велико Търново; определение от 03.11.2016 г. на РС Велико Търново; определение от 26.04.2016 г. по ч. гр. д. № 692 / 2016 г. на РС Велико Търново; определение № 105 / 27.03.2015 г. по в. ч. гр. д. № 210 / 2015 г. на Окръжен съд Велико

Търново; определение от 18.12.2013 г. по ч. гр. д. № 2070 / 2013 г. на РС Горна Оряховица; определение № 550 / 18.11.2015 г. по ч. гр. д. № 662 / 2015 г. на РС Червен бряг; определение от 19.03.2014 г. по гр. д. № 597 / 2013 г. на РС Тетевен; определение от 20.11.2013 г. по гр. д. № 406 / 2013 г. на РС Тетевен; определение от 24.03.2015 г. по гр. д. № 2785 / 2014 г. на РС Плевен; определение от 03.10.2016 г. по гр. д. № 169 / 2016 г. на РС Никопол; решение от 22.11.2013 г. по гр. д. № 210 / 2013 г. на РС Луковит; определение № 204 / 02.12.2016 г. по ч. гр. д. № 179 / 2016 г. на РС Трявна; определение от 15.12.2015 г. по ч. гр. д. № 2043 / 2015 г. на РС Ловеч; определение от 20.12.2016 г. по ч. гр. д. № 1756 / 2016 г. на РС Ловеч). Други съдилища по същество отхвърлят молбата за определяне на срок (решение от 08.01.2016 г. по гр. д. № 523 / 2015 г. на РС Троян и решение № 29 / 20.02.2017 по гр. д. № 1052 / 2016 г. на РС Севлиево).

Някои съдилища изискват призованото към наследяване лице изрично да декларира волята си дали приема наследството и да удостовери изявлението си с подпис в съдебния протокол (протокол от с.з., проведено на 30.06.2015 г. по ч. гр. д. № 1841 / 2015 г. на РС-Враца, протокол от 23.02.2016 г. по ч. гр. д. № 5549 / 2015 г. на РС-Враца, протокол от 11.10.2016 г. по ч. гр. д. № 3336 / 16 г. на РС-Враца, протокол от 22.12.2016 г. по ч. гр. д. № 4768 / 2016 г. на РС-Враца, протокол от 18.01.2017 г. по ч. гр. д. № 4798 / 2016 г. на РС-Враца). Други съдилища дават на призования към наследяване указания, извършвайки действия по приемане или отказ от наследство, да съблюдава възприетата в практиката форма - писмена с нотариална заверка на подписа на заявителя (определение от 14.07.2016 г. по ч. гр. д. № 1557 / 2016 г. на РС Велико Търново; определение от 02.12.2016 г. по ч. гр. д. № 3018 / 2016 г. на РС Велико Търново; определение от 10.03.2016 г. по ч. гр. д. № 692 / 2016 г. на РС Велико Търново).

Когато по делото се установи, че наследник е приел наследството преди подаване на искането по чл. 51, ал. 1 ЗН, някои съдилища приемат, че в специалната книга на съда следва да се впише приемане на наследството – определение № 620 / 30.09.2016 г. по ч. гр. д. № 549 / 2016 г. по описа на Несебърския районен съд; решение от 28.07.2014 г. по гр. д. № 506 / 2014 г. по описа на Районен съд-Видин; решение от 27.10.2016 г. по гр. д. № 640 / 2016 г. на РС Севлиево; решение по гр. д. № 376 / 2016 г. на РС-Тервел; решение гр. д. № 1951 / 2016 г. на РС – Добрич.

Други съдилища пък приемат, че ако преди подаване на искането по чл. 51, ал. 1 ЗН призованият към наследяване е извършил конклюдентни действия по приемане на наследството или се е отказал от наследството, производството по чл. 51, ал. 1 ЗН е недопустимо - определение № 86 / 10.03.2017г. по ч. гр. д. № 80 / 2017 г. на Окръжен съд-Велико Търново; определение № 467 / 16.03.2017 г. по ч. гр. д. № 431 / 2017 г. на РС Велико Търново; определение от 16.12.2013 г. по ч. гр. д. № 478 / 2016 г. на РС Кнежа; протоколно определение № 1 / 23.01.2017 г. по ч. гр. д. № 936 / 2016 г. по описа на Несебърския районен съд; определение № 3347 / 20.12.2016 г. по ч. гр. д. № 5019 / 2016

г. по описа на Районен съд-Стара Загора; определение по гр. д. № 8124 / 2015 г. по описа на Районен съд-Монтана; определение от 15.03.2016 г. по гр. д. № 677 / 2016 г. на РС-Враца; определение по гр. д. № 327 / 2015 г. на РС-Козлодуй; определение № 162 / 12.08.2015 г. по гр. д. № 43 / 2015 г. на РС-Трън; определение № 59 / 18.03.2015 г. по ч. гр. д. № 69 / 2015 г. на РС-Брезник; определение на РС Момчилград по ч. гр. д. 125 / 2016 г.; определение по ч. гр. д. 11654 / 2015 г. на РС-Варна; определение от 29.11.2016 г. на РС-Силистра по ч. гр. д. № 1798 / 16 г.; определение от 13.07.2016 г. на РС-Силистра по ч. гр. д. № 994 / 16г.).

В някои случаи съдилищата извършват и служебни справки дали не е вписан отказ от наследство и въз основа на тази констатация прекратяват производството по делото поради липса на предмет или поради липса на интерес от определянето на срок по чл. 51 ЗН.

Други съдилища, преценяват по същество представените доказателства за приемане и отказ от наследство и отхвърлят исканията за определяне на срок по чл. 51 ЗН (решение от 26.11.2015 г. по гр. д. № 659 / 2015 г. на РС Червен бряг; решение от 12.03.2014 г по гр. д. № 88 / 2014 г. на РС Свищов).

Извод: В практиката на съдилищата противоречиво се разрешава въпросът **допустимо ли е производството по чл. 51, ал. 1 ЗН, ако призованият към наследяване е приел наследството или се е отказал от него преди подаване на искането.**

По отношение на възможността по реда на чл. 51, ал. 1 ЗН да бъде определен срок за приемане на наследство от непълнолетен в производството по гр. д. № 198 / 2014 г. РС-Оряхово е призовал и изслушал непълнолетен наследник, който лично и със съгласието на своята майка е заявил, че се отказва от наследството, останало след смъртта на баща му, като с постановеното по делото решение от 25.06.2014 г. районният съд е приел, че съгласно чл. 61, ал. 2 ЗН непълнолетният наследник може да приеме наследството само по опис, с оглед на което направеното пред съда волеизявление за отказ от наследството е нищожно съгласно разпоредбата на чл. 130, ал. 4 СК и не подлежи на вписване в нарочната книга. С определение от 17.02.2016 г. по ч. гр. д. № 676 / 2016 г. РС-Враца е прекратил производството по делото в частта, в която е поискано да бъде призован непълнолетен наследник. Изложени са мотиви, че непълнолетното лице не може да изрази правно валидна воля нито лично, нито чрез законен представител. Посочено е, че съгласно чл. 130, ал. 3 СК разпоредителните действия с имущество се допускат само с разрешение на съд и то ако разпореждането не противоречи на интереса на детето. Съдът прави извод, че след като в тази законова разпоредба при изричното изброяване на видовете

разпоредителни действия не е посочен отказ от наследство, то непълнолетният не може да извършва такова действие. Този съдебен акт е отменен от Окръжен съд-Враца с определение от 01.06.2016 г. по в. ч. гр. д. № 291 / 2016 г. Въззивният съд е приел, че законът не изключва заявяване на правно валидна воля от страна на непълнолетния наследник, но приемането на наследството може да бъде извършено само по опис. ОС-Враца се позовава на практиката на ВКС, залегнала в постановеното по реда на чл. 290 ГПК решение № 187 / 20.04.2011 г. по гр. д. № 1780 / 2009 г., I г.о., ГК, както и в определение № 327 / 25.03.2016 г. по гр. д. № 871 / 2016 г., III г.о., ГК, според която при подаване на искова молба против недееспособен наследник съдът може да определи срок по чл. 51, ал. 1 ЗН за приемане на наследството по опис.

Някои съдилища приемат, че по реда на чл. 51 ЗН не може да бъде определян срок на недееспособни лица да заявят дали приемат наследството или се отказват от него (определение № 157 / 20.03.2013 г. по в. ч. гр. д. № 280 / 2013 г. на Окръжен съд Велико Търново; определение от 30.12.2013 г. по ч. гр. д. № 2807 / 2013 г. на РС Велико Търново; определение от 27.06.2016 г. по гр. д. № 172 / 2016 г. на РС Никопол; определение № 19 / 22.01.2014 г. по ч. гр. д. № 322 / 2013 г. на РС Трявна; определение от 12.02.2015 г. по ч. гр. д. № 114 / 2015 г. на РС Ловеч; определение от 30.10.2015 г. по ч. гр. д. № 1959 / 2015 г. на РС Ловеч). Тези съдилища прекратяват производството, ако призованото към наследяване лице е недееспособно.

Други съдилища приемат, че и по отношение на недееспособни лица е допустимо искане за определяне на срок по чл. 51 ЗН, но чрез законния си представител, респективно с негово съдействие, те могат да извършат само действия по приемане на наследството по опис (определение от 19.02.2014 г. по ч. гр. д. № 563 / 2014 г. на РС Велико Търново).

Трети съдилища приемат, че искане за определяне на срок по чл. 51 ЗН по отношение на недееспособни лица е допустимо и ако те не направят изявление в рамките на определения срок, в специалната книга на съда следва да се впише, че са изгубили правото да приемат наследството (решение № 285 / 17.05.2011 г. по ч. гр. д. № 940 / 2011 г. на РС Горна Оряховица).

Извод: В практиката на съдилищата противоречиво се разрешава въпросът **допустимо ли е определяне на срок по чл. 51 ЗН за призовани към наследяване недееспособни лица и какво вписване в книгата по чл. 49 ЗН следва да се извърши, ако те не направят изявление в рамките на определения срок.**

Когато по реда на чл. 429, ал. 2 ГПК съдебният изпълнител е определил срок по чл. 51 ЗН на призованото към наследяване лице, след изтичането на срока някои съдилища извършват само вписването в специалната книга – определение от 14.12.2016 г. по ч. гр. д. № 2577 / 2016 г. по описа на Районен съд-Казанлък; определение по гр. д. № 360 / 2015 г. на РС – Каварна и определение по гр. д. № 482 / 2016 г. на РС – Генерал Тошево.

Други състави обаче приемат, че искането на съдебния изпълнител за вписване, че едно лице, длъжник по образувано пред ЧСИ изпълнително производство, е загубило правото да приеме наследството, е недопустимо - определение на РС-Казанлък по гр. д. № 108 / 2017 г.

Извод: В практиката на съдилищата противоречиво се разрешава въпросът **допустимо ли е вписване в специалната книга, че призовано към наследяване лице е изгубило правото да приеме наследството, когато производството по чл. 51 ЗН е проведено от съдебен изпълнител по реда на чл. 429, ал. 2 ГПК.**

Когато е подадено искане за определяне на срок за приемане на наследство едновременно за всички наследници на един общ наследодател, някои съдилища приемат, че в охранителното производство не се прилагат разпоредбите на чл. 207-266 ГПК и чл. 303-308 ГПК, защото за всеки един от наследниците следва да се извършат самостоятелни действия по вписване в регистъра на направените от него изявления за приемане или отказ от наследство и производството следва да бъде разделено – определение от 19.09.2016 г. по ч. гр. д. № 3203 / 2016 г. на Районен съд-Стара Загора; разпореждане № 2528 / 14.10.2016 г. по гр. д. № 971 / 2016 г. на РС-Нови Пазар, определение № 618/08.11.2016 г. по гр. д. № 1074 / 2016 г. на РС-Нови Пазар).

Други съдилища приемат за допустимо по реда на чл. 51 ЗН да бъде определен срок за всички лица, призовани към наследяване на един общ наследодател – протоколно определение № 202 / 01.04.2016 г. по ч. гр. д. № 210 / 2016 г. по описа на Несебърски районен съд; определение № 620 / 30.09.2016 г. по ч. гр. д. № 549 / 2016 г. по описа на Несебърския районен съд; определение по ч. гр. д. № 71 / 2017 г. по описа на Районен съд-Гълъбово.

Извод: В практиката на съдилищата противоречиво се разрешава въпросът **допустимо ли е в едно производство по реда на чл. 51 ЗН да бъде определен срок за всички лица, призовани към наследяване на**

един общ наследодател или по искане за определяне на срок по чл. 51 ЗН за всяко едно от тези лица следва да бъде образувано отделно производство.

Някои съдилища извършват служебни справки по реда на Наредба № 14 / 18.11.2009 г. за реда и начина за предоставяне достъп на органите на съдебната власт до регистъра на населението – Национална база данни „Население“ и ако констатира, че починалите длъжници нямат законни наследници, приемат че провеждането на процедурата по чл. 51 ЗН е невъзможно и производството следва да бъде прекратено (определение № 433 / 27.10.2015 г. по гр. д. № 415 / 2015 г. на РС-Белоградчик; определение от 24.11.2016 г. по гр. д. № 1407 / 2016 г. на РС-Видин. Приема се, че съгласно чл. 11 ЗН, когато няма лица, които могат да наследяват или когато всички наследници се откажат от наследството или изгубят правото да го приемат, наследството се получава от държавата с изключение на движимите вещи, жилищата, ателиетата и гаражите, както и на парцелите и имотите, предназначени предимно за жилищно строителство, които стават собственост на общината, на чиято територия се намират. Съдилищата се позовават на ТР № 72 / 25.06.1960 г. на ОСГК, според което от обстоятелството, че в този случай държавата получава наследството следва, че тя получава наследството не поради качеството си на наследник на починалия, а поради това, че няма лице, което да получи същото, както и на решение № 1839 / 10.12.1954 г. по гр. д. № 5912 / 1954 г. на Първо ГО на ВС, според което когато няма лица, които да наследяват дадено лице или когато всички наследници се откажат от наследството или изгубят правото да го приемат, наследството се получава от държавата без да се дава на същата срок за приемането му по опис. С оглед на това съдилищата приемат, че държавата не притежава качеството на наследник, а само получава наследството и то по опис поради липса на наследници, както и че държавата не разполага с правата, които притежават наследниците – да приеме или да се откаже от наследството.

Крайният акт, с който се произнасят съдилищата, е определение или решение (определение от 30.03.2016 г. по ч. гр. д. № 504 / 2006 г. на РС Велико Търново; определение от 28.02.2012 г. по ч. гр. д. № 2040 / 2011 г. на РС Велико Търново; определение от 24.01.2017 г. по ч. гр. д. № 3455 / 2016 г. на РС Велико Търново; определение от 15.12.2016 г. по ч. гр. д. № 2159 / 2016 г. на РС Горна Оряховица; определение от 09.12.2015 г. по гр. д. 716 / 2015 г. на РС Троян; определение от 17.02.2017 г. по гр. д. № 1540 / 2015 г. на РС Плевен; решение № 62 / 27.05.2014 г по ч. гр. д. № 238 / 20144 г. на РС Бяла; решение от 23.10.2013 г. по ч. гр. д. № 561 / 2013 г. на РС Свищов; решение № 218 / 27.10.2016 г. по гр. д. № 640 / 2016 г. на РС Севлиево; решение № 285 / 17.05.2011 г. по гр. д. № 940 / 2011 г. на РС Горна Оряховица; решение от 04.06.2014 г. по ч. гр. д. № 68 / 2014 г. на РС Никопол; решение по ч.гр.д. 622 / 2016 г. на РС-Девня, решение по ч. гр. д. 18199 / 2012 г. на РС-Варна, решение по

ч. гр. д. 8131 / 2013 г. на РС-Варна). С тези актове съдилищата са постановявали вписване на приемане или отказ от наследството, както и загубване правото да се приеме наследство.

В определения на РС – Генерал Тошево, постановени по гр. д. № 273 / 2016 г., гр. д. № 274 / 2016 г. и гр. д. № 378 / 2016 г., както и в определение на РС – Добрич по гр. д. № 1995 / 2016 г., в които неизразяването на становище е приравнено на отказ, е постановено в книгата по чл. 49 ЗН да се впише, че наследникът се е отказал от наследството.

Част от съдилищата, при бездействие на призованите към наследяване, са извършвали констатации за изгубено от тях право да приемат наследството, но не са разпореждали неговото вписване в книгата по чл. 49 ЗН (определение от 28.02.2013 г. по гр. д. № 7421 / 2012 г. на РС Плевен; решение от 28.02.2017 г. по гр. д. № 317 / 2016 г. на РС Тетевен; решение от 15.09.2015 г. по ч. гр. д. № 154 / 2015 г. на РС Луковит; определение от 04.08.2015 г. по ч. гр. д. № 1125 / 2015 г. на РС Ловеч; определение от 01.09.2015 г. по ч. гр. д. № 1124 / 2015 г. на РС Ловеч; ч. гр. д. 3124 / 2015 г. на РС-Варна; определения на РС – Нови Пазар, постановени по гр. д. № 831 / 82016 г. и гр. д. № 1084 / 2016г.).

Изолирано, в практиката обект на изследване, при редовно призоваване на призования към наследяване и липса на активно поведение от негова страна, съдът е прекратявал производството по делото (определение от 04.02.2015 г. по ч. гр. д. № 713 / 2014 г. на РС Троян) без да разпорежи каквото и да е вписване.

В постановеното по реда на чл. 274, ал. 3 ГПК определение № 315 / 23.06.2015 г. по ч. гр. д. № 3092 / 2015 г. на Първо ГО на ВКС е прието, че при заявяване на искането по чл. 51 ЗН извън висящ процес, актът по същество е решение, а обжалването му е по пътя за проверка на определенията. Тази практика на ВКС е задължителна за съдилищата и даденото в нея разрешение следва да бъде възприето.

Извод: В практиката на съдилищата противоречиво се разрешава въпросът **ако при заявяване на искане по чл. 51 ЗН извън висящ процес призованото към наследяване лице не се яви и не изрази пред съда воля дали приема наследството или се отказва от него, следва ли в специалната книга на съда да се впише, че е изгубило право да приеме наследството.**

По отношение на дължимата в това производство държавна такса преобладаващо е становището, че държавната такса в размер на 20 лв. се заплаща от заявителя при подаване на молбата / заявлението до съда и независимо от

обстоятелството дали призованият към наследяване се е явил и е изразил воля дали приема наследството или се отказва от него, или не се е явил по делото, той не носи отговорност за платената държавна такса спрямо заявителя.

Някои съдилища възлагат заплащането на таксата на призования към наследяване при направено от него изявление за приемане или отказ, за да бъде вписано приемането, респ. отказът от наследство. Указания за заплащане на такса при изгубване правото да се приеме наследството не са давани на страните (определение от 19.02.2014 г. по ч. гр. д. № 6563 / 2014 г. на РС Велико Търново; определение от 05.10.2016 г. по ч. гр. д. № 1890 / 2016 г. на РС Велико Търново).

Част от съдилищата дават указания за заплащане на такса от 20,00 лв., но само при направено изявление от призования към наследяване за приемане на наследството (определение от 31.01.2012 г. по гр. д. 5040 / 2012 г. на РС Велико Търново; определение от 07.06.2012 г. по гр. д. № 2884 / 2012 г. на РС Велико Търново; определение от 18.02.2014 г. по гр. д. № 377 / 2014 г. на РС Велико Търново; определение от 25.01.2013 г. по ч. гр. д. № 69 / 2013 г. на РС Велико Търново; определение от 22.04.2013 г. по ч. гр. д. № 732 / 2013 г. на РС Велико Търново).

Друга група съдилища също изразяват становище, че направилият изявление за приемане или отказ от наследството на наследодателя му дължи такса, но възлагат заплащането ѝ с акта по същество (решение или определение). Те също приемат, че таксата е в размер на 20,00 лв. и се дължи от всеки призован към наследяване. С решение № 228 / 16.11.2016 г. на РС-Дулово по ч. гр. д. № 365 / 16 г., наследниците са осъдени да заплатят в полза на републиканския бюджет по сметка на РС-Дулово сумата от по 20лв. за вписване на отказа от наследство. Заплащането на такса не се възлага на лица, които са изгубили правото да приемат наследството, за което е разпоредено вписване (решение от 11.06.2015 г. по гр. д. № 204 / 2015 г. на РС Левски; решение от 01.07.2016 г. по ч. гр. д. № 318 / 2016 г. на РС Левски; решение от 11.06.2015 г. по г. д. № 208 / 2015 г. на РС Левски; определение от 27.06.2016 г. по гр. д. № 173 / 2016 г. на РС Никопол; определение от 26.05.2015 г. по гр. д. № 1533 / 2015 г. на РС Плевен; определение от 09.07.2015 г. по гр. д. № 1535 / 2015 г. на РС Плевен; определение от 29.07.2015 г. по ч. гр. д. № 1033 / 2016 г. на РС Велико Търново; решение № 139 / 12.03.2013 г. на РС Велико Търново; определение от 20.11.2012 г. по ч. гр. д. № 2555 / 2011 г. на РС Горна Оряховица).

Извод: В практиката на съдилищата противоречиво се разрешава въпросът кога следва да бъде платена дължимата държавна такса при заявяване на искане по чл. 51 ЗН извън висящ процес, дължи ли се отделна държавна такса за вписване на направеното в това производство

изявление за приемане или отказ от наследство и кой е длъжен да я плати – дали заявителят или призованото към наследяване лице.

3. Производство по чл. 52 ЗН

Някои съдилища приемат, че молбата за вписване на отказ от наследство трябва да е с нотариална заверка на подписа. Според други съдилища нотариална заверка на подписа не е необходима. Приема се, че ако молбата-декларация е подписана в присъствието на съдията, това удостоверява, че изхожда от призованото към наследяване лице и нотариална заверка на подписа не е необходима-определение № 552 / 19.08.2016 г. по ч. гр. д. № 763 / 2016 г. по описа на РС-Несебър.

Нотариална заверка на подписа изискват онези съдилища, които образуват по подадените молби частни производства и ги насрочват в закрито заседание, следващо по време момента на подаване на молбата. В тези случаи нотариалната заверка е необходима за удостоверяване на обстоятелството, че изявлението за отказ действително изхожда от призования към наследяване. При подобен начин на провеждане на производството не могат да се отстраняват и допуснати при подаване на молбата технически грешки, като посочване на грешно ЕГН на молителя – определение № 455 / 07.07.2013 г. по ч. гр. д. № 530 / 2013 г. на Несебърския районен съд.

Съдебните състави на Районен съд-Враца и Районен съд-Варна приемат, че е достатъчно заявлението за отказ от наследство да е в писмена форма, без да е необходима нотариална заверка на подписа на подалото молбата лице. В този съд молбите по чл. 52 ЗН се разпределят на дежурен съдия, който проверява самоличността на подалото заявление лице, изслушва го лично и му разяснява последиците от отказа от наследство. Когато обаче заявлението е постъпило по пощата се приема, че трябва да е нотариално заверено. В другите съдилища от Врачанския съдебен район - РС-Козлодуй, РС-Бяла Слатина, РС-Мездра, РС-Оряхово произнасянето по молбите се извършва без съдът да изслушва лично отказващото се от наследството лице, но задължително се изисква подписът, положен в заявлението за отказ от наследство, да е с нотариална заверка (изключение се констатира единствено по ч. гр. д. № 256 / 2014 год. на РС-Мездра, по което заявлението е било представено в писмена форма и заявителятката е била изслушана лично от съдията). Същевременно обаче в мотивите на съдебните актове се посочва, че за действителността на отказа от наследство е достатъчна само писмена форма – определение № 590 / 21.06.2013 г. по ч. гр. д. № 630 / 2013 г. на РС-Козлодуй, определение № 663 / 22.06.2016 г. по ч. гр. д. № 783 / 2016 г. на РС-Козлодуй, определение № 259 / 26.04.2013 г. по ч. гр. д. № 279 / 2013 г. на РС - Бяла Слатина, определение № 346 / 05.07.2016 г., определение № 48 / 21.10.2014 г. по ч. гр. д. № 62 / 2014 г. на РС-Мездра и др.

Аналогични становища се застъпват и в практиката на съдилищата от района на Апелативен съд-Велико Търново.

Ако подписът на молителя не е нотариално заверен, някои съдилища дават указания да се представи молба с нотариална заверка на подписа, а други съдилища насрочват делото в открито съдебно заседание, в което молителят да заяви дали поддържа изявлението си за отказ от наследство (гр. д. № 260 / 2016 г. на РС-Тервел).

С оглед на това следва да се приеме, че не съществува противоречие в практиката на съдилищата по отношение на изискването за форма на заявлението за вписване на отказ от наследство. Различията се дължат на възприетата в съдилищата организация по образуването и движението на делата.

По подадените молби съдилищата се произнасят с разпореждания (разпореждане от 12.08.2016 г. по ч. гр. д. № 1376 / 2016 г. по описа на РС Ловеч, разпореждане от 29.09.2016 г. по ч. гр. д. № 1745 / 2016 г. на РС Ловеч, разпореждане от 29.01.2013 г. по ч. гр. д. № 49 / 2013 г. по описа на РС Павликени), определения (определение от 04.01.2017 г. по ч. гр. д. № 17 / 2017 г. на РС Велико Търново, определение от 28.12.2016 г. по ч. гр. д. № 3574 / 2016 г. на РС Велико Търново, определение от 06.08.2012 г. по ч. гр. д. № 1271 / 2012 г. на РС Ловеч, определение от 12.03.2015 г. по ч. гр. д. № 142 / 2015 г. на РС Свищов, определение № 100 от 29.06.2015 г. по ч. гр. д. № 3631 / 2015 г. на РС Русе, определение от 09.06.2010 г. по ч. гр. д. № 890 / 2010 г. на РС Севлиево) и решения (решение от 30.01.2012 г. по гр. д. № 172 / 2012 г. по описа на Районен съд Горна Оряховица).

Когато към заявлението не са представени доказателства за смъртта на наследодателя и наследниците му, същото се оставя без движение за ангажиране на доказателства в тази насока и за активната легитимация на заявителя, когато не фигурира в удостоверението за наследници. При неотстраняване на нередовностите заявлението се връща, а производството по делото се прекратява (определение от 4.11.2016 г. на РС Кърджали по ч. гр. д. № 1136 / 2016 г.). Други състави обаче при неотстраняване на нередовностите оставят молбата за отказ от наследство по същество без уважение (определение № 532 от 26.10.2010 г. на РС Пещера по ч. гр. д. № 979 / 2010 г. и определение № 516 от 07.09.2009 г. на РС Велинград по ч. гр. д. 785 / 2009 г.).

По въпроса за приложимостта на правилата на исковото производство в охранителните в постановеното по реда на чл. 274, ал. 3 ГПК определение № 520 / 04.11.2016 г. по ч. гр. д. № 3851 / 2016 г. на Четвърто ГО на ВКС е прието, че в охранителните производства съдът следва служебно да провери дали са налице условията за издаване на искания акт, като може и по своя инициатива да събира доказателства и да вземе предвид факти, непосочени от молителя, както и при нередовност на молбата да приложи нормата на чл. 129 ГПК. С така постановения от състав на ВКС съдебен акт към настоящия момент противоречието в практиката следва да се приеме за преодоляно.

По отношение на възможността непълнолетен да се откаже от наследство някои съдебни състави приемат, че не съществува пречка такъв отказ да бъде направен, съответно вписан в специалната книга на съда - определение № 2248 / 02.11.2015 г. по ч. гр. д. № 4494 / 2015 г. на РС-Враца; определение от 16.07.2015 г. по ч. гр. д. № 858 / 2015 г. на РС-Козлодуй; решение № 53 / 27.02.2017г. по гр. д. № 619 / 2017 г. на РС – Велики Преслав. В производството по в. ч. гр. д. № 87 / 2017 г. по описа на Окръжен съд-Монтана пък, образувано по частна жалба срещу отказ на РС - Берковица да впише отказ от наследство, заявен от малолетен чрез неговия баща и законен представител, окръжният съд е потвърдил определението, с което е отказано вписване, като е изложил мотиви, че отказът от наследство е едностранно и неотменимо волеизявление, има строго личен характер и зависи изцяло от личната преценка на лицето, призовано към наследяване, затова и волята на законния представител не може да бъде приета като изявление на малолетното дете за отказ от наследство. Прието е, че е недопустимо и даване на разрешение по чл. 130, ал. 3 СК за отказ от наследство, тъй като не е сред изрично изброените действия на разпореждане с имущество на детето. Недееспособните са защитени с въведеното от закона изискване те да приемат наследството само изрично-по опис - чл. 61, ал. 2 ЗН. До приемането на наследството призованият да го приеме наследник не придобива никакви права и задължения от него.

Извод: В практиката на съдилищата противоречиво се разрешава въпросът **допустимо ли е отказ от наследство да се прави от недееспособно лице.**

Някои съдилища приемат, че искането следва да бъде направено лично от призованото към наследяване лице и не може да бъде правено от пълномощник – определение № 576 / 29.12.2016 г. по ч. гр. д. № 962 / 2016 г. по описа на Районен съд-Стара Загора. Други съдилища пък приемат, че не съществува пречка призованото към наследяване лице да упълномощи друг да го представлява и подписва от негово име документи за отказ от наследство – определение от 10.10.2016 г. по ч. гр. д. № 531 / 2016 г. по описа на Районен съд-Чирпан.

Извод: В практиката на съдилищата противоречиво се разрешава въпросът **допустимо ли е отказ от наследство да се прави от пълномощник.**

4. Назначаване на управител на незаето наследство

Назначаването на управител на незаето наследство с оглед прекалено оскъдната правна уредба (чл. 59 ЗН) представлява значително предизвикателство за съдилищата. Тъй като процедурата, по която да се извърши назначението, не е уредена в закона, някои съдилища възлагат на лицето, което е инициирало производството, да посочи кой да бъде назначен за управител на незаетото наследство. С определение № 91 от 19.02.2013 г. на ОС - Велико Търново по в. гр. д. № 208 / 2013 г. делото е върнато на РС Велико Търново със задължителни указания за назначаване на управител, но след като бъде изискано съгласие от лицето, което ще бъде назначено за управител на наследството. В изпълнение на тези указания с разпореждане от 26.02.2013 г. съставът на РС Велико Търново е указал на молителя да представи изложение, в което да посочи лице, което иска да бъде назначено за управител на наследството и да представи доказателства за изразено съгласие от негова страна да изпълнява тази функция. В указания срок е представена молба, ведно със съгласие на посоченото за управител лице и с определение от 04.04.2013 г. по ч. гр. д. № 84 / 2013 г. по описа на РС Велико Търново съответното лице е назначено за управител на оставеното наследство. С решение от 20.03.2015 г. на РС - Горна Оряховица по гр. д. № 348 / 2015 г. за управител на наследството е назначено лице, изрично посочено с допълнителна молба от молителя. В подобна насока са и дадените на молителя по ч. гр. д. № 117 / 2016 г. по описа на РС Тетевен указания. С определение по посоченото дело на молителя е указано, че следва да посочи лицето, което да бъде назначено за управител, както и евентуалното му възнаграждение за извършване описа на наследственото имущество. От молителя обаче е постъпила молба, в която е посочено, че въпреки положените усилия не е успял да намери лице, което да бъде назначено за управител. Отправено е искане до съда той да определи такова лице. С Определение № 298 от 03.06.2016 г. поради неизпълнение указанията на съда молбата е върната, а производството по делото – прекратено.

Други съдилища отправят искане до съответната Адвокатска колегия за определяне на лице, което да бъде назначено за управител на незаетото наследство и ако производството е било инициирано служебно от съда, разпореждат възнаграждението на управителя да бъде платено от бюджета на съда - гр. д. 766 / 2016 г. на РС-Варна. По това дело определеният от АК-Варна адвокат е назначен за управител на наследството с решение, като е посочено, че съдебният акт не подлежи на обжалване.

В производството по гр. д. № 1674 / 2015 г. на Районен съд-Разград по гр. д. № 1674 / 15 г. - в исково производство, след като ищецът е починал и наследниците му не са открити на постоянните си и настоящи адреси, съдът служебно е назначил управител на наследството по реда на чл. 59 от ЗН като поради липса на възможност това да е лице от близките е назначен кметът на Община Разград и при частичното

уважаване на исковата претенция е осъдил ответника да заплати на управителя на наследството разноски по делото. Постановеното по делото решение № 248 / 28.08.07.2016 г. е обезсилено с решение № 3 / 07.03.2017 г. по в. гр. д. № 244 / 16 г. по описа на ОС-Разград поради неотстраняване нередовност на исковата молба, като е прието, че нормата на чл. 59 ЗН е била неприложима в посочената хипотеза.

Извод: В практиката на съдилищата противоречиво се разрешава въпросът за начина, по който следва да бъде определен управителят на незаето наследство и за начина, по който следва да бъде определено възнаграждение на определения по реда на чл. 59 ЗН управител.

С определение № 90 от 4.04.2013 г. на ВКС по гр. д. № 1212 / 2013 г., I г. о., ГК, постановено по искане на управител на наследство за освобождаване от задължение за внасяне на държавна такса по подадена касационна жалба, е извършено разграничение между особения представител, който се назначава по общите правила на ГПК и управителят на наследство. Прието е, че за разлика от управителя на наследство, особеният представител има само процесуални права. Той се назначава на лице с неизвестен адрес на разноски на насрещната страна, съгласно чл. 29, ал. 3 ГПК. Особеният представител е освободен от заплащане на държавна такса, защото процесуалното отношение настъпва между него и съда и не следва да се задължава да поема разходи на страната, която по силата на назначаване от съда представлява. По отношение на управителя съдебният състав е приел, че управителят на наследство се назначава, за да управлява наследството, когато наследника е с неизвестен адрес, или макар да е с известен адрес не приема управлението на наследството. Управителят на наследство е законен представител, правомощията на който не включват само процесуално представителство, а и управление на наследствените имоти, като не изключват възможността за реализиране на доходи от тях. Това е актив на наследството, с който управителят покрива разходите за управлението на наследството, включително и при процесуалното представителство. Не е изключена и възможността за възмездно разпореждане с наследствените имоти, макар и с разрешение на районния съд (чл. 59, ал. 3 ЗН). При назначаване на управител на наследството, правоотношенията възникват между управителя и наследниците с неизвестен адрес. Той е законен представител и действа от името и за сметка на наследниците. Управителят на наследство не е приравнен на особен представител и той не е освободен от заплащане на държавна такса на основание чл. 83, ал. 1, т. 5 ГПК, т.е. дължи такава.

В определение № 358 от 21.12.2016 г. по ч. гр. д. № 5134 / 2016 г. на Върховен касационен съд, 1-во гр. отделение, постановено по реда на чл. 274, ал. 2 ГПК, е

прието, че съгласно чл. 83, ал. 1, т. 5 ГПК, такси и разноски по производството не се внасят от назначените от съда особени представители на страна, чийто адрес е неизвестен. Особените представители са освободени от заплащането на такси и разноски, защото нямат достъп до имуществото на представляваното лице и съответно нямат никаква възможност да покриват разходите по водене на делото от това имущество. За разлика от тях, управителят на наследството не е особен представител на страна с неизвестен адрес. Той се назначава, за да управлява наследството, когато наследникът е с неизвестен адрес. Неговите права включват не само процесуално представителство, а цялостно управление на наследствените имоти, включително и чрез реализиране на доходи от тях, с които може да се покриват разходите за управление на наследственото имущество. Не е изключена и възможността управителят да се разпорежда с наследствени имоти с разрешението на районния съдия (чл. 59, ал. 2 ЗН). Поради това, за управителя на наследството не се прилага разпоредбата на чл. 83, ал. 1, т. 5 ГПК.

Тези два съдебни акта на тричленни състави не представляват задължителна за съдилищата практика на ВКС.

Някои съдилища приемат, че ако част от наследниците са приели наследството, назначаване на управител на незаето наследство за онези от тях, които са с неизвестно местожителство или все още не са приели наследството, не е необходимо, тъй като наследството може да бъде управлявано от онези, които са приели наследството - определение № 17446 / 10.11.2010 г. по ч. гр. д. № 8775 / 2010 г. БРС, с което е отхвърлена молба за назначаване на молителката за управител на наследство, оставено от съпруга ѝ, потвърдено с определение от 07.01.2011 г. по в. ч. гр. д. № 2018 / 2010 г. от Бургаския окръжен съд.

Пред съдилищата е поставен на разглеждане и въпросът, дали липсата на достатъчно данни за призованите към наследяване лица обосновава необходимостта от назначаване на управител на незаето наследство – в определение № 91 от 19.02.2013 г. на ОС - Велико Търново по в. гр. д. № 208 / 2013 г. е прието, че е налице едно незаето наследство, понеже двамата преки наследници на починалия наследодател са изгубили правото да го приемат, а не са налице данни относно това кои са лицата, които трябва да бъдат призовани към наследяване, следвайки поредността на чл. 5-8 ЗН. Въззивната инстанция е приела, че управлението над имуществото на починалия длъжник не е поето от лицата, които имат правото да наследяват, а и тези лица не са известни, като не са налице данни за тяхното местожителство. Посочено е, че до изясняването на тези въпроси наследството остава незаето и следва да му бъде назначен управител, който от своя страна да поеме отговорността за съхраняване и опазване на наследственото имущество и срещу когото кредиторите на наследодателя ще могат да предявят своите искове. Банката-молител в случая е затруднена в кратки срокове да получи информацията относно лицата, които имат правото да наследят починалия неин длъжник, с оглед

разпоредбите на ЗЗД. С тези доводи обжалваното определение на РС Велико Търново е отменено, а делото е върнато с указания да бъде назначен управител на наследството.

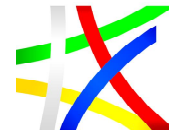
В решение от 20.03.2015 г. на РС - Горна Оряховица по гр. д. № 348 / 2015 г. е прието, че след като не са известни нито имената на призованите към наследяване лица, нито адресите им или тяхната воля – да приемат или не наследството, то предпоставките, визирани в чл. 59, ал. 1 от ЗН, са налице. С тези доводи е назначен управител на наследството.

При разрешаване на спорове за задължения на наследодателя с участието на управител на незаето наследство в решение № 233 от 07.07.2015 г. по гр. д. № 1533 / 2014 г. на РС Горна Оряховица и решение № 20 от 5.06.2014 г. на ОС - Велико Търново по гр. д. № 1393 / 2013 г. е постановен осъдителен диспозитив, според който съответното физическо лице, в качеството му на управител на наследството, е осъдено да заплати на ищеца (молител в производството по чл. 59 ЗН) съответните суми. В мотивите на съдебните решения е направено и уточнението, че дължимите суми следва да се изплатят от наследственото имущество на починалото лице. В мотивите на решението на Районен съд Горна Оряховица този въпрос е разгледан доста подробно, като е прието, че управителят на наследството, в това си качество отговаря по предявените срещу починалите длъжници иски. При уважаване на предявения иск, дължимата сума следва да се изплати от наследственото имущество на починалите. Взето е предвид, че управителят на наследството не е страна по материалните правоотношения, относно наследствените права и задължения, поради което е прието, че управителят на незаето наследство отговаря по задълженията за наследство не със своето, а с наследственото имущество. Изложени са съображения, че след като приведе наследствената маса в известност, управителят отговаря по исковите относно наследственото имущество и задължения или предявява такива иски. Функциите на управителя на наследството са изцяло управителни и насочени към запазването и текущото управление на наследството като съвкупност от права и задължения-следователно той не е титуляр на наследствените права и задължения, а само специален представител по силата на закона на неизвестните или отсъстващи наследници, като това, че управителят "отговаря по исковите относно наследствените имущества и задължения", не означава, че по силата на правното си положение на управител той е станал техен титуляр, а само че участва в делата относно наследството, но отново като представител на наследниците, чието наследство управлява. Силата на пресъдено нещо на съдебното решение ще важи само между страните по делото и техните правоприемници (чл. 298, ал. 1 и ал. 2 ГПК), но не и по отношение на техните представители - няма сила на присъдено нещо спрямо ответника, доколкото той участва в делото като управител на наследството, а не като страна по предявения иск. Той е законен представител и действа от името и за сметка на наследниците."

Интересна хипотеза е разгледана в производството по гр. д. № 1307 / 2016 г. на Районен съд – Бургас. Производството е било образувано по молба на изпълнител на завещателно разпореждане на починали граждани на Обединеното кралство Великобритания, като изпълнителят на завещанието е отправил искане до съда да постанови определение, с което да му разреши да отчужди имотите от наследството на починалите. С допълнителна молба изпълнителят на завещателните разпореждания, чрез пълномощника си, е аргументирал наличието на правен интерес от подаване на молбата, а именно с волята на завещателите, които са посочили заветници и са поискали те да получат част от сумата, получена при осребряване на наследствената им маса. По повод на тази молба съдът е постановил определение от 22.03.2016 г., с което е прекратил производството по делото поради липсата на правен интерес от подаване на молба с правно основание чл. 46, ал. 3 от ЗН. Съдът се е мотивирал, че съгласно тази норма от закона, изпълнителят на завещанието не може да отчуждава имотите от наследството освен при нужда и с разрешение на районния съдия, който се произнася след като изслуша наследниците. Посочената разпоредба е във връзка с ал. 2, съгласно която изпълнителят на завещанието влиза във владение на наследственото имущество и го управлява, доколкото тия действия са необходими за изпълнение на завещателните разпореждания, а настоящият случай не е такъв, тъй като за изпълнение на завещателните разпореждания на починалите не е необходимо управление на наследственото им имущество, във връзка с което управление да е възникнала нужда от отчуждаване на имотите на наследството им. Твърдяната от молителя, в качеството му на изпълнител на завещателните разпореждания, нужда от отчуждаване на имота не може да бъде отнесена към нормата на чл. 46, ал. 3 от ЗН, тъй като със самото завещание всеки един от починалите е възложил на изпълнителя конкретни действия, а именно да продаде, да замени или размени срещу съответната парична сума наследственото имущество, включващо и недвижим имот в кв. „Сарафово“ и да го раздели на равни части на посочените заветници.

Определението, с което е било прекратено производството, е било обжалвано с частна жалба от изпълнителя на завещанието и е било образувано ч. гр. д. № 704 / 2016 г. на Бургаски окръжен съд, по което съдът се е произнесъл с определение № 1133 / 17.05.2016 г. Окръжният съд не е споделил изводите на първата инстанция. Приел е, че от съдържанието на чл. 46, ал. 1 от ЗН се налага извод, че действително ал. 2 на законовия текст не дава възможност за исканото разпореждане, като изпълнителят на завещанието може само да управлява имуществото, възможността за разпореждане е по изключение и по преценка на съда при нужда. Същественото в случая е да се тълкува какво всъщност е имал предвид законодателят при употребата на това понятие – „нужда“. Съобразявайки доказателствената съвкупност по делото и в частност представените завещания на починалите съдът е намерил, че

само по силата на посочените завещателни разпореджания не е налице възможност за изпълнителя на завещанието да продаде недвижимия имот и останалите активи на завещателите. Поради това понятието „нужда“ би могло да се тълкува и като такава, включващо в себе си волята на завещателя. Волята на завещателите е именно изпълнителят на завещанието да продаде тяхното имущество като разпредели постъпилите суми, а не идеални части от имот, на посочените за наследници лица. Това би могло да стане само при спазване на изискванията на чл. 46, ал. 3 от ЗН, където е предвидена единствената законова възможност за продаване, а не по ал. 2, където се урежда само възможността за управление на имуществото. Окръжният съд е достигнал до извод, че „нужда“ е налице когато самият завещател е възложил имуществото му да се продаде – какъвто е настоящият случай. Така приемайки, че понятието „нужда“, включва в себе си и волята на завещателя за продажба, разпореджане, замяна, размяна на процесното имущество, то се обуславя извод за допустимост на подадената молба и наличие на правен интерес от подаването ѝ. Така окръжният съд е приел, че първоинстанционният съдебен акт следва да бъде отменен като неправилен, а делото да бъде върнато на районния съд за произнасяне. Районният съд следва да даде надлежни указания на молителя по аргумент от разпоредбата на чл. 46, ал. 1 от ЗН - за представяне на доказателства за извършен опис на процесното имущество, като наследниците и заветниците да са били поканени да присъстват при извършването на опис, след което съдът да се произнесе по молбата.

Оскъдната правна уредба на този институт, както вече беше отбелязано, създава значителни затруднения на съдилищата и е спорно доколко липсата на разпоредби за начина на определяне на възнаграждение на назначения от съда управител на незаето наследство, както и за начина, по който управителят следва да осъществява действия по погасяване на задължения на наследството, по събиране на задължения към наследството, може да бъде преодоляна по пътя на тълкуването.

Разпоредбата на чл. 235 ЗН (отм.) изрично е предвиждала, че попечителят на едно незаето наследство го управлява подъ задължение да внася парите, които се намират във него, както и парите, които произхождат от цената на продадените движими и недвижими имоти във българската народна банка; той е задължен да даде сметка, комуто трябва. Попечителю се дава възнаграждение по определение на мировия съдия.

Разпоредбата на чл. 236 ЗН (отм.) пък е предвиждала, че правилата за начина на управление и сметките, които важат за наследника, приел наследството по опис, са задължителни и за попечителите на незаето наследство.

Изрично предвидени разрешения, подобни на съществуващите в ЗН (отм.) значително биха улеснили провеждането на производството по чл. 59 ЗН и биха установили ясни правила за начина, по който назначеното за управител лице следва да управлява наследственото имущество.

Особен случай е разгледан в определение № 71 / 01.03.2016 г. по ч. гр. д. № 196 / 2016 г. на РС – Нова Загора. Съдът е разгледал молба, подадена от наследник след изтичане на законовия срок за приемане на наследство по опис. В самата молба е направено искане на основание чл. 61, ал. 1, изр. 2 да бъде продължен даденият от закона срок за приемане на наследството по опис с 3 месеца, като са изложени подробни мотиви, свързани с обстоятелството, че наследницата живее с детето си в гр. София, самото дете страда от тежко заболяване, майката не е работела и е била личен асистент на детето. С бащата на детето са разведени и тя не може да разчита на помощ при отглеждането на детето. Самата майка е със здравословни проблеми, поради които обективно е нямала възможност да остави сина си, за да може да се консултира и да предприеме стъпки по подаване на заявление за приемане на наследството по опис. Съдът е приел, че по обективни причини заявителката не спазила предвидения в закона 3-месечен срок от откриване на наследството, за което са били представени множество доказателства, поради което е удължил дадения от закона 3-месечен срок за приемане на наследството, открил е процедурата за приемане на наследството по опис и е възложил на ДСИ да извърши опис на оставеното наследство от наследодателката.